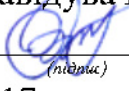

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ ТА МАСОВИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

До захисту допустити:
Завідувач кафедри

В'ячеслав КУДЛАЙ
«17» травня 2023 р.

**«ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ»**

Кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти бакалаврського
рівня вищої освіти, освітньо-
професійної програми «Інформаційна,
бібліотечна та архівна справа»
Шаповалової Дар'ї Олександрівни

Науковий керівник:
Федотова Оксана Олегівна,
доктор історичних наук, професор
кафедри інформаційної діяльності
Рецензент:
Гавеля Оксана Миколаївна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри культурології
та міжкультурних комунікацій
НАКККіМ

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою відмінно 90А
Секретар ЕК
« 15 » 06 2023 __ р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	8
1.1. Стан розробленості питання організації інформаційно-аналітичного забезпечення в Україні.....	8
1.2. Законодавчо-правова база роботи.....	13
Висновки до розділу 1.....	21
РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ВИД НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	22
2.1. Особливості інформаційно-аналітичної роботи.....	22
2.2. Формування системи інформаційно-аналітичного забезпечення управлінських кадрів в Україні.....	28
Висновки до розділу 2.....	33
РОЗДІЛ 3. ВИВЧЕННЯ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО-ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ	34
3.1. Аналіз діяльності інформаційно-аналітичних служб органів державної влади України.....	34
3.2. Шляхи оптимізації роботи служб інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади.....	40
Висновки до розділу 3.....	45
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	50

ВСТУП

Актуальність дослідження. На початку XXI ст. значно зростає роль інформаційно-аналітичної діяльності. Останніми роками цей напрямок отримав прискореного розвитку, оскільки саме інформаційна аналітика містить величезні і ще недостатньо використані потенційні можливості. Для керівних кадрів різних рівнів прийняття оптимального управлінського рішення є дуже важливою справою. У цьому безпосередньо покликана допомогти інформаційно-аналітична робота, що дозволяє запропонувати якісні послуги. Отже, інформаційно-аналітична діяльність стає найважливішою рисою сучасного соціуму.

В Україні система інформаційно-аналітичного забезпечення управлінської діяльності сьогодні знаходиться на стадії формування, оскільки у нашій державі даний процес розпочався із суттєвим запізненням, що, зокрема, було пов'язане з переходом від радянського минулого на незалежний шлях розвитку. Тому сприяє також становлення інфраструктури інформаційного суспільства, оскільки в умовах інформатизації діяльності завдання, поставлені перед робітником, виконуються набагато оперативніше та легше.

Багато в чому ефективність прийняття вірного управлінського рішення залежить від повноти, оперативності, достовірності, зрозумілості інформації. Сучасним керівникам дуже важливо не лише отримати певні інформаційні дані, але й у такій формі, щоб інформація була однозначно інтерпретована й доступна для візуального сприйняття.

Інформаційне забезпечення є однією з найголовніших функцій з урахуванням особливостей державно-управлінської роботи, оскільки за відсутності потрібної інформації надзвичайно важко своєчасно прийняти якісні керівні рішення. Відповідно до того функціонування державних органів має супроводжуватися належною інформаційною підтримкою. Це, у свою чергу, обумовлює потребу в інформаційно-аналітичному забезпеченні

як процесу створення максимальних умов з метою задоволення інформаційних потреб споживачів, так і виконання представниками державної влади власних повноважень на базі формування й застосування інформаційних ресурсів. Кінцевою метою інформаційно-аналітичного забезпечення роботи державних органів влади виступає створення оптимальних умов для прийняття максимально ефективних рішень на управлінському рівні. Саме тому обрана мною тема наразі може вважатися дуже актуальною та перспективною щодо подальшого її вивчення, виходячи з важливості та потреб обслуговування державних і владних структур.

Стан наукової розробленості теми. Роль інформації в життєдіяльності інформаційного суспільства досліджували науковці: М. Демкова, М. Фігель, О. Дубас, О. Яременко [8; 10; 50].

Цінною для вивчення інформаційного законодавства України була праця В. Ліпкан, К. Череповського [22].

Сутність, завдання та принципи інформаційно-аналітичної діяльності розглядалися в публікаціях В. Варенка, Т. Кузнякової, С. Палія, В. Пархоменка, Г. Сілкової, Л. Філіпової, В. Захарової [2–3; 19; 26; 27–28; 35–38; 46] тощо.

До вивчення інформаційно-аналітичного процесу в управлінні підприємством зверталися М. Денисенко, І. Колос, О. Костенко, П. Пуцентейло [9; 17; 31].

Значення інформації в ході прийняття якісних державно-управлінських рішень висвітлювалося у працях Р. Ковалю, С. Телешуна, А. Бароніна, А. Дегтяра [15; 44; 7] та ін.

Аналізу стану інформаційно-аналітичного забезпечення роботи органів державної виконавчої влади присвятили увагу дослідники С. Вировий, Н. Дяченко, Р. Коваль, А. Пугач, Р. Скребець, О. Титаренко, Ю. Саух [4; 11; 15; 30; 40; 45] тощо.

Вказуючи на великий внесок вітчизняних вчених у розробку вказаної проблеми, хочемо зазначити, що вивчення організації системи інформаційно-

аналітичного забезпечення в Україні потребує подальшого більш глибокого вивчення через відсутність праць узагальнюючого характеру.

Джерельну базу дослідження сформували періодичні (наукові журнали), неперіодичні (монографії, навчальні посібники, довідники), а також продовжувані видання (збірники праць). Важливими інформаційними джерелами для написання дипломної роботи стали законодавчі та нормативно-правові документи. Відповідно до призначення використані нами матеріали можна розподілити на: наукові, довідкові, правові та навчальні.

Об'єктом є система інформаційно-аналітичного забезпечення в Україні.

Предмет дослідження – процес організації системи інформаційно-аналітичного забезпечення.

Метою дослідження є вивчити засади організації та функціонування системи інформаційно-аналітичного забезпечення в Україні.

Відповідно до об'єкта, предмета та мети дослідження поставлено такі **завдання**:

- 1) з'ясувати стан розробленості питання організації інформаційно-аналітичного забезпечення в Україні;
- 2) охарактеризувати законодавчо-правову базу дипломної роботи;
- 3) визначити завдання та особливості інформаційно-аналітичної діяльності;
- 4) розкрити тенденції формування системи інформаційно-аналітичного забезпечення управлінських кадрів в Україні;
- 5) провести аналіз діяльності інформаційно-аналітичних служб органів державної влади України;
- 6) окреслити шляхи оптимізації роботи служб інформаційно-аналітичного забезпечення владних структур держави.

Методологічною основою дослідження послужили праці вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячені проблемним аспектам організації системи

служб інформаційно-аналітичного забезпечення владних і державних структур в Україні.

Для досягнення поставленої мети та розв'язання визначених завдань використано як загальнонаукові, так і спеціальні **методи дослідження**:

- джерелознавчого пошуку (для формування джерельної бази дослідження);
- термінологічного аналізу (для уточнення різних понять та категорій);
- системний (для розгляду системи служб інформаційно-аналітичного забезпечення в Україні);
- аналізу (для пізнання за допомогою розчленування предмета та об'єкта дослідження на складові частини);
- синтезу (для з'єднання окремих сторін предмета в єдине ціле);
- теоретичного узагальнення (для формулювання висновків).

Практичне значення дипломної роботи полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані в ході організації інформаційно-аналітичного забезпечення роботи різних структурних підрозділів, зокрема служб органів державної влади.

Апробація результатів роботи. Робота пройшла апробацію на:

- 1) III Заочній міжвузівській науковій конференції «Соціально-гуманітарний підхід до вирішення актуальних проблем сучасного світу» (м. Дніпро, 30 березня 2023 року); Тема доповіді: «Інформаційно-аналітичне забезпечення функціонування державно-управлінської ланки України»;
- 2) VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Інформація та соціум» (м. Вінниця, 02 червня 2023 року); Тема доповіді: «Діяльність інформаційно-аналітичних служб органів державної влади України з підготовки аналітичних матеріалів».

За матеріалами виступів підготовлено до публікації наукову статтю у збірник «Вчені записки КДІД» (Вип. 5) та тези доповіді.

Структура дипломної праці продиктована її метою та завданнями. Робота складається із вступу, трьох розділів (двох параграфів у кожному), висновків та списку використаних джерел.

Загальний обсяг становить 55 сторінок. Основний текст складає 47 сторінок, список використаних джерел нараховує 52 позиції.

РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Стан розробленості питання організації інформаційно-аналітичного забезпечення в Україні

Вивченню проблеми організації інформаційно-аналітичного забезпечення в Україні приділялася значна увага як у спеціальних дослідженнях, так і роботах міждисциплінарного характеру.

Загальні аспекти ролі інформації в життєдіяльності інформаційного суспільства дослідив у своїх роботах науковець, доктор наук, засновник видавництва «Владослов», керівник видавництва «Генега» О. Дубас [10]. Так, його праця «Інформаційний розвиток сучасної України у світовому контексті» присвячена політичним особливостям інформаційної еволюції України під кутом зору світових тенденцій. Зокрема, автором з позиції політичного підходу проаналізовано сучасні західні теорії інформаційного розвитку та вітчизняні концепції, на основі чого переосмислено значення інформації як ефективного засобу модернізації українського соціуму.

Розглянувши варіанти взаємодії суспільства та влади, О. Дубас окреслив шляхи інформаційного забезпечення політичного процесу, у тому числі, через використання нових інформаційних технологій. Вчений торкнувся методології моделювання та прогнозування суспільно-політичної діяльності в аспекті інформатизації. Оскільки в Україні існує великий інформаційний розрив, який пов'язаний з низьким рівнем життя більшості громадян, він спричиняє потребу формування політики підвищення доходів громадян до рівня, достатнього для задоволення базових потреб, необхідних сучасному суспільству, в тому числі і пов'язаних з інформацією.

Як зауважує дослідник, для посилення авторитету та престижу нашої держави у світі необхідно використовувати її потужний науковий, освітній, інтелектуальний та культурний потенціал, намагаючись зберегти та розвинути його, а також виробляти інтелектуальний продукт, затребуваний на світовому ринку. З цією метою, як стратегічне завдання, необхідно задіяти науковий потенціал Національної академії наук України та її університетів, а

також отримати державну підтримку для відновлення та розвитку інтелектуальної складової Національної інформаційної програми.

В ході роботи корисним джерелом була наукова монографія В. Ліпкана та В. Череповського з проблем інформаційного законодавства України [22]. У книзі детально досліджуються конституційні положення, що стосуються інформаційного права в законодавстві, а також унікальність інкорпорації (систематизації інформаційного законодавства України без перероблення змісту нормативно-правових документів). Дослідники зосередили увагу на питанні інкорпорації не лише як стадії систематизації інформаційного законодавства, але й як процесі, методі, прийомі та засобі уніфікації, інтеграції та гармонізації інформаційного законодавства в загальній правовій системі держави.

Маємо наголосити на важливості публікацій В. Варенка для розуміння сутності та завдань інформаційно-аналітичної діяльності. У його навчальному посібнику висвітлені принципи, форми та методи провадження інформаційно-аналітичної роботи, можливі способи використання інформативних технологій для прийняття оптимально ефективних і якісних управлінських рішень [2]. Окремий акцент зроблено на розвитку інноваційних засобів інтелектуалізації інформаційно-аналітичної діяльності, особливостях професійної спеціалізації у галузі аналітики, інформаційних революціях в історії людства та ризиках, які вони спричиняють, а також аналізі новітніх теорій розвитку постіндустріального суспільства.

У статті «Інформаційні-аналітичні технології прийняття ефективних управлінських рішень» діяч зупинився на методиці інформаційної роботи, практичних технологіях опрацювання інформації, а також розкрив ставлення до даної проблеми ряду вітчизняних вчених [3].

До вивчення інформаційно-аналітичного процесу в управлінні підприємством звернулися дослідники П. Пуцентейло та О. Гуменюк, у науковій статті яких розглядаються актуальні питання, пов'язані з інформаційно-аналітичним забезпеченням управління інноваційною

діяльністю підприємств України [31]. Дописувачі охарактеризували стан провадження інноваційної діяльності в роботі сучасних підприємств, виявили наявні проблеми та виокремили індикатори їх сталого розвитку. За результатами вивчення даного аспекту з'ясовано, що показники застосування інноваційних технологій на вітчизняних підприємствах мають тенденції до зниження. Серед основних проблем інноваційної діяльності підприємств було назване недостатнє інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття управлінських рішень. Авторами уточнено трактування понять інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття інноваційних рішень та визначено особливості його застосування в управлінні інноваційною діяльністю підприємств. У цілому зроблено висновок, що необхідною умовою в управлінській галузі є підвищення якості інформаційно-аналітичного забезпечення. Вчені також окреслили перспективи подальшого вдосконалення інформаційно-аналітичної системи підтримки прийняття управлінських рішень.

Попередню тему у напрямі інформаційного забезпечення ефективного управління підприємством продовжили М. Денисенко та І. Колос [9]. У даній публікації інформаційне забезпечення управління підприємством проаналізоване у якості комплексної дефініції, яка включає набір певних інформаційних даних, процес організації їх введення, опрацювання, зберігання та концентрації, пошуку, передання споживачам у формі, що відповідає інформаційному запиту зацікавлених осіб. Як елементи інформаційного забезпечення науковці виділили наявні інформаційні технології, актуальні інформаційні ресурси, використовувані на підприємстві технічні засоби та продукти програмного забезпечення. Слід вказати на те, що у роботі вивчений стан розвитку інформаційних технологій за допомогою показу їх переваг та недоліків, а також перспектив використання у процесі в управління підприємством; розроблено систему важливих показників для оцінювання якості та продуктивності застосування інформаційних технологій і програмно-технічних засобів.

Роль та значення інформації в ході прийняття якісних державно-управлінських рішень також висвітлив Р. Коваль [15]. У своїй дисертаційній праці він розкрив питання вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів влади. Вчений визначив функціональну ролі інформації для зміни сучасної концепції інформаційно-аналітичного забезпечення на всіх рівнях влади.

Важливим внеском вченого став показ сучасного стану інформаційно-аналітичної роботи органів публічної влади та специфіки інституційного забезпечення інформаційної діяльності органів публічної влади України в умовах теоретичної розробки та практичного запровадження електронного урядування. Р. Коваль репрезентував структуру сучасних інформаційно-аналітичних систем підтримки діяльності органів державної влади і запропонував новий підхід до формування регіональної інформаційної інфраструктури через розвиток технологічних складових і вироблення механізмів захисту інформації для підвищення якості інформаційно-аналітичного забезпечення органів публічної влади. Суттєвими також є його пропозиції щодо формування ефективної системи інформаційного менеджменту органів державної влади на регіональному рівні.

Аналіз стану інформаційно-аналітичного забезпечення роботи органів державної виконавчої влади здійснили дослідники В. Титаренко та П. Саух [45]. У роботі показана зміна ролі інформаційно-аналітичного забезпечення в державному управлінні України внаслідок політичних та адміністративних процесів. Автори зазначають, що нові тенденції відтісняють на другий план політичні чинники і призводять до формування нових трендів в управлінні країною. Найважливішою в цьому контексті є проблема насиченості інформаційного простору та надзвичайної динаміки поширення інформації в сучасних умовах. Цей факт підвищує усвідомлення важливості розробки відповідних інформаційних моделей, проведення аналізу, експертизи та консультативної підтримки управлінських процесів та прийняття політико-управлінських рішень відповідно до вимог часу. Потреба в ефективних

стратегіях інформаційно-аналітичної діяльності підвищує попит на спеціалізовану аналітичну підтримку та призводить до зростання рівня кваліфікації працівників аналітичних та експертних підрозділів в органах державної влади.

Цінним джерелом для розробки обраної нами проблеми була кандидатська дисертація на тему «Інформаційно-аналітичне забезпечення процесу прийняття рішень в системі науково-технічної інформації» О. Пархоменка [28]. У роботі здійснено вивчення науково-методичних і практичних факторів удосконалення й покращення інформаційно-аналітичного забезпечення процесу прийняття керівних рішень у сфері науково-технічної інформації. Вченим висвітлений внутрішньо системний механізм інформаційно-аналітичного забезпечення управління загальнофункціональними системами, окреслено його базові функції і проміжні стадії, інформаційно-аналітичні характеристики. Автором доведено положення, що інформаційно-аналітична діяльність безпосередньо виступає галуззю науковою діяльністю; ініційовано застосування узагальненої системи інформаційних чинників науково-технічної діяльності одночасно з використанням загальної теорії систем; розкрито етапи створення електронних інформаційних ресурсів; внесено пропозицію щодо технології інформаційно-аналітичного забезпечення якості прийняття рішень у галузі науково-технічної інформації; надані приклади використання наукових методів (скажімо, метод Делфі та ін.) в ході інформаційно-аналітичного забезпечення управлінської роботи.

Варто назвати також статті А. Пугача [30] та В. Лавріненка [21], у яких розглядалися деякі аспекти та зміст інформаційно-аналітичного забезпечення процесу функціонування органів державної влади. Наприклад, А. Пугач виділив ряд негативних чинників, які на сучасному етапі ускладнюють провадження інформаційно-аналітичної діяльності. Серед таких причин він назвав: хаотичність поточного розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення владних структур, відсутність дієвої державної стратегії у цій

галузі, однобічність розв'язання проблем (технічний аспект) суб'єктами інформаційно-аналітичного забезпечення органів влади, низька якість функціонування діючих інформаційно-аналітичних служб, неосмисленість моделі державно-управлінської аналітики тощо.

Ю. Саричев у своїй статті охарактеризував сучасні підходи до інформаційно-аналітичного забезпечення як різновиду інформаційного забезпечення в напрямі державного управління [34]. Завдяки проведеному ґрунтовному аналізу інформаційної суті системи державного управління та кібер-моделі її застосування дослідник сформулював визначення поняття, що більш точно розкриває специфіку процесу обробки інформації для прийняття керівних рішень. Науковцем показано особливості інформаційно-аналітичного забезпечення та його моніторингового різновиду на основі їх схожості й відмінності.

Важливим внеском Ю. Саричева у вивчення вказаного питання є уточнення місця інформаційно-аналітичного забезпечення як форми інформаційного забезпечення в загальній системі управління державою, обґрунтування потреби універсальної класифікації наявних видів інформаційного забезпечення, що могла б максимально урахувати властивості будь-якого виду інформаційного забезпечення в ході реалізації усіх керівних завдань за так званим кібернетичним принципом управління.

Отже, за результатами аналізу праць вітчизняних вчених можна підсумувати, що обрана нами тема є достатньо добре розробленою.

1.2. Законодавчо-правова база роботи

Наявні на сьогодні в Україні законодавчі документи включають положення, які визначають правила інформаційної діяльності, характер виробничих правових відносин на підприємствах, а також основні етапи і процедурні аспекти провадження аналітичної роботи в інформаційній галузі.

Законодавчо-правова база роботи переважно ґрунтується на законах України. Перший і самий головний документ – це закон України «Про інформацію», яким закріплене загальне право громадян на інформацію [32].

Цей закон набув чинності 2 жовтня 1992 р. З того часу до нього було внесено значні зміни та доповнення. Закон розповсюджується на інформаційні відносини, які мають місце в ході отримання, застосування, розповсюдження та зберігання інформаційних відомостей практично в усіх напрямках життєдіяльності як держави, так і соціуму. Він обумовлює загальні правові аспекти щодо можливостей одержання, практичного використання, передання та збереження інформації, регулює права особистості на інформацію, визначає поняття системи інформації та джерел її отримання, закріплює сам статус діючих учасників процесу інформаційних відносин, прописує режим доступу до інформаційних даних і гарантує їх захист, зокрема, обумовлює захист від недостовірної або сфальсифікованої інформації.

Відповідно до вказаного закону, під інформацією розуміють документовані або публічно оголошені інформаційні відомості про різні події та явища, які мають місце в соціумі, державі і навколишній природній реальності.

Документом також визначено безпосередніх учасників інформаційних відносин, прописано процедури доступу до інформації та забезпечено захист індивіда і суспільства від неправдивих даних.

Закон розповсюджується будь-які інформаційні відносини в усіх галузях життєдіяльності людини і суспільства, які можуть бути спричинені під час отримання, застосування, розповсюдження та зберігання інформації.

Вважаємо, що громадські об'єднання, визначені Законом України «Про інформацію» у якості суб'єктів інформаційних відносин, можуть бути репрезентовані в формі:

- 1) короткотривалого, тимчасового характеру творчих груп аналітиків, сформованих у процесі задоволення аналітичних потреб споживачів;

2) певних наукових об'єднань, співтовариств на основі неурядових, в тому числі, позапартійних організацій, закладів вищої освіти, які самостійно провадять аналітичну діяльність, з урахуванням власних некомерційних зацікавлень;

3) окремі партії, політичні рухи, деякі громадські організації, що є замовниками або потенційними споживачами запропонованої інформаційної продукції, підготовленої внаслідок аналітичної роботи [24].

Іншою, не менш важливою для інформаційно-аналітичної діяльності директивою, можна вважати закон «Про доступ до публічної інформації» [33]. Згаданий документ, прийнятий 13 січня 2011 р., окреслює порядок впровадження та гарантування права на доступ індивідів до отримання інформації, яка перебуває у власності суб'єктів владних повноважень, а також решти суб'єктів, що володіють публічними інформаційними даними, які окреслені вказаним Законом, та інформації, що є об'єктом суспільного зацікавлення.

Дуже важливим аспектом цього закону є визначення терміна «публічна інформація». Отже, публічною інформацією можна вважати віддзеркалену та задокументовану за допомогою використання певних засобів та на будь-яких носіях інформаційних відомостей, одержаних чи створених в ході провадження діяльності суб'єктами владних повноважень, задекларованих даним документом, або яка перебуває у власності тих суб'єктів чи інших реальних розпорядників інформації публічного характеру.

Головною метою вказаного закону сформульовано досягнення забезпеченості прозорого механізму функціонування державних органів, а також створення належних умов для втілення кожною особою власного права на безперешкодний доступ з метою отримання публічної інформації.

У цілому публічна інформація є загальнодоступною, окрім деяких виключень, зафіксованих у законі.

Право на вільний доступ до публічної інформації гарантоване у такому правовому режимі:

1) безпосереднім обов'язковим зобов'язанням розпорядника інформації вільно надавати та відкрито оприлюднювати інформаційні відомості (окрім виняткових ситуацій, прописаних законодавчо);

2) призначенням розпорядником інформаційних даних в офіційному порядку конкретного структурного підрозділу або посадовця, який здійснює регулювання можливого доступу до публічної інформації, що перебуває у володінні її розпорядника;

3) якнайбільше спрощення процедурних моментів надання запиту та одержання інформаційних даних;

4) можливість вільного доступу до засідань колегіальних органів (виключення становлять випадки, зафіксовані законом);

5) наявність контролю на парламентському, національному і державницькому рівнях за реалізацією правового доступу до публічної інформації;

6) передбачення чіткої юридичної відповідальності щодо законодавчого недотримання права доступу інформаційних відомостей публічного плану [33].

Загальне право доступу до публічної інформації передбачає урахування таких базових принципів:

1) повної відкритості в роботі суб'єктів реалізації функцій владних повноважень;

2) безперешкодне й вільну отримання, розповсюдження й застосування інформаційних відомостей, які надаються або публічно оголошуються згідно з вказаним документом, не беручи до уваги винятків обмежень, обумовлених законом;

3) рівноправна основа отримання інформації без орієнтації на расову, політичну, релігійну приналежність особи, стать індивіда, особливості етнічного та соціального походження, стан майна, наявність місця проживання, мовну специфіку тощо.

Згідно зі статтею 5 Закону, можливість доступу до інформації забезпечується через:

1) періодичне й мобільне надання найактуальнішої інформації в офіційних друкованих органах масової інформації (на відповідних інтернет-сайтах, офіційному веб-сайті власне Європейської Комісії, у тому числі, централізованому державному веб-порталі відкритих інформаційних відомостей, завдяки загальній інформаційній системі відкритого використання даних тощо);

2) надання потрібної інформації відповідно до сформульованих інформаційних запитів [33].

Слід зазначити, що інформацію з обмеженим доступом має надавати спеціально призначений контролер інформаційних даних, якщо така інформація законодавчо раніше розкрита.

Вказана інформація з обмеженим доступом зазвичай надається розпорядником даних у випадку, якщо перед тим доступ до неї не був законодавчо обмежений. Загалом доступ не має обмежуватися до інформації, що стосується витрат бюджетних коштів; володіння, використання або розпорядження державними або місцевими активами органів самоврядування (беручи до уваги й копії такого роду документації); наявних умов отримання даних коштів або активів; прізвища, ім'я, по батькові певної особи та назви юридичного суб'єкта-отримувачів таких активів.

Щодо персональних даних, то вони не мають зберігатися довше, ніж це потрібно для реалізації мети їх зібрання.

У разі відмови щодо надання доступу до інформації про певну особу, випадки незаконного приховування, збирання, застосування, збереження і передачі, розповсюдження інформації можуть бути оскаржені в судовому порядку.

Загальний доступ обмежується до самої інформації, а не до документів. Коли документ вміщує інформацію з обмеженим доступом, з метою ознайомлення представляється інформація без права його обмеження.

Даним законом також уточнено окремі різновиди та типи інформації, що також важливо для провадження інформаційно-аналітичної діяльності.

Так, під конфіденційною інформацією розглядається інформація, доступ до якої обмежується певними фізичними або юридичними особами (виключення становлять окремі суб'єкти владних повноважень), а також яка розповсюджується згідно з вимогами суб'єкта владних повноважень з урахуванням висунутих ним умов та певного порядку щодо її отримання.

У свою чергу таємна інформація являє собою інформаційні дані, розголошення яких гіпотетично може зашкодити як конкретній особі, так суспільству й державі. Таємною можна назвати таку інформацію, що вміщує державну, професійну, банківську таємницю, таємницю так званого досудового розслідування, або будь-яку іншу таємницю, офіційно визначену в законодавчому порядку. Сама процедура доступу до таємної інформації обумовлюється даним законом, а також законодавством спеціального характеру.

Загальні переліки відомостей, що є службовою інформацією, які готуються державними органами, місцевого самоврядування, рештою суб'єктів владних повноважень (зокрема, на виконання делегованих повноважень, не мають права обмежувати можливість доступу).

На основі вивчення змісту статті 10 Закону, можна підсумувати, що кожен громадянин нашої держави має правові підстави:

1) знати безпосередньо протягом періоду збирання, інформаційних даних, але до застосування інформації про себе самого, які саме відомості про нього затребувані й збираються, або задля чого здійснюється їх збирання, застосування, передача чи розповсюдження й ким, зокрема (окрім ситуацій законодавчих виключень);

2) вільний доступ до отримання зібраної та збереженої інформації про певного індивіда;

3) можливість наполягання на виправленні недостатньо точної, неповної інформації чи застарілих даних про себе або знищення із

законодавчим порушенням, зібраної, застосованої чи збереженої інформаційних відомостей про себе;

4) знати інформаційні дані про іншу особу у випадку, коли це потрібно задля забезпечення захисту її прав та інтересів в судовому порядку»;

5) компенсування шкоди, заподіяної у результаті законодавчого порушення розповсюдження інформації про особу [33].

Інформація про фізичних осіб, яку збирають, зберігають і застосовують контролери інформаційних даних, повинна бути, наскільки можливо, обмеженою і застосовуватися виключно задля зафіксованих законом завдань.

Досить важливим також можна вважати закон України «Про доступ до публічної інформації». Публічна інформація у вигляді відкритих даних являє собою інформацію публічного характеру у формі, дозволеній для автоматичного оброблення за допомогою впровадження електронних засобів, а також можливість її вільного доступу на основі багаторазового застосування. Особи-розпорядники інформації повинні надавати на запит публічну інформацію у вигляді відкритих даних, надалі викладати у доступ на єдиному державному порталі відкритих інформаційних даних, а також систематично оновлювати їх на власному веб-сайті. Між тим, публічну інформацію у форматі відкритих даних можливо безперешкодно застосовувати та передавати.

Треба вказати на те, що у законі зафіксоване право кожного громадянина на вільне відтворення, публікацію, розповсюдження та використання відкритих публічних даних поєднано з інформацією іншого роду, або залучати її для використання у власній продукції (зокрема, з комерційними цілями), але шляхом проставлення обов'язкового посилання на використане першоджерело.

Потрібно зауважити, що публічна інформація, яка вміщує персональні дані про певних фізичних осіб, викладається у вигляді відкритих інформаційних даних та представляється для задоволення інформаційного запиту за такої з можливих умов:

1) у випадку, наявні персональні дані мають знеособлений характер і відповідно захищені діючим законодавством згідно з законом «Про захист персональних даних»;

2) коли певна фізична особа, персональні дані якої внесені до інформації у вигляді відкритих інформданих, погодилася щодо їх поширення згідно з положеннями згаданого вище акту;

3) за умов, коли вільне надання чи офіційне оприлюднення такого роду інформації зафіксовано законодавчо;

4) у випадку, якщо обмеження доступу до такого типу інформації забороняється законом [33].

Загальні аспекти інформаційного забезпечення також частково відображені в ряді інших законодавчих актів: Законі України «Про захист персональних даних» (встановлює правила збору, збереження, використання та захисту інформації щодо персональних даних громадян), Законі України «Про рекламу» (регулює сферу реклами в Україні та обумовлює цілі й правові аспекти поширення інформації у даній галузі), Законі України «Про телебачення і радіомовлення» (декларує інформаційну діяльність телерадіопідприємств і визначає їх права та обов'язки), Законі України «Про інформаційні агентства» (визначає правові засади діяльності інформаційних агенцій в інформаційному просторі держави) тощо.

Таким чином, з розглянутих матеріалів видно, що у нашій державі на сьогодні створена чимала законодавчо-правова база для забезпечення інформаційної роботи.

Висновки до розділу 1

На основі проведеного огляду стану розробленості обраної тематики можна зробити висновок, що вона є добре висвітленою в українській науці. Переважна більшість публікацій з проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення торкається галузі надання інформаційних послуг у сфері державного управління.

З аналізу вітчизняної законодавчої бази напрашується висновок, що вона на сьогодні є сформованою та загалом відповідає інформаційним потребам держави.

Безпосереднє законодавчо-правове забезпечення інформаційно-аналітичної діяльності у напрямі інформаційних відносин лише частково задовольняє сучасні вимоги. Подальше оновлення та редакція наявних законодавчих документів частково допоможе заповнити цей вакуум з інформаційного права.

РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ВИД НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Особливості інформаційно-аналітичної роботи

Інформаційно-аналітична діяльність представляє собою комплекс інформаційних процесів (передбачають проведення збору, пошуку та оброблення даних), важливих в ході здійснення результативного управління.

Останнім десятиліттям інформаційно-аналітична діяльність стала темою обговорення та дискусій у середовищі теоретиків і практиків, але природа походження цієї роботи є нез'ясованою дотепер.

Складовим елементом згаданої діяльності виступає інформаційний аналіз. Під цим терміном маємо на увазі процес створення принципово нових знань шляхом оброблення інформаційних даних задля поліпшення прийняття керівних рішень [51].

На сучасному етапі аналіз інформації виступає неодмінним елементом процесу управління знаннями, оскільки впроваджується практично у всіх сферах.

Як узагальненому поняттю інформаційного аналізу можемо надати визначення інформаційної діяльності. Це свого роду синтетичне поєднання процесів збирання, концентрації, аналізування, оброблення, пошуку й розповсюдження інформаційних відомостей, а також решти процесів, які забезпечують реалізацію означених операцій. Інформаційний аналіз – це обов'язкова складова усіх різновидів інформаційної роботи, тому що без використання аналітичних методів діяльності сьогодні майже нереально належно опрацювати вхідну інформацію, а також підготувати якісну інформаційну продукцію [51].

Саме тому інформаційний аналіз займає окреме місце в структурі інформаційної діяльності у якості її особливого виду. Аналітична складова інформаційних відомостей неодмінно присутня в усіх видах інформаційної роботи. Це зумовлено тим фактом, що будь-який інформаційний процес передбачає проведення основного аналізу інформації. Проте інформаційний

аналіз (як різновид вказаної діяльності) позначений максимальним ступенем аналітики та систематики. Головною ознакою, властивою саме інформаційному аналізу, відмінною від будь-яких інших видів інформаційної роботи, вважається та риса, що інформаційний аналіз не лише забезпечує наявну інформацію для замовників й користувачів, але й власне готує та створює принципово нові за якістю знання. Сутнісною основою інформаційної аналітики як такої безпосередньо виступає системний аналіз, що є її підґрунтям.

Інформаційно-аналітична діяльність присутня в багатьох інших дисциплінах та відіграє важливу роль у нашому житті, як от: філософії, документознавстві, історії України, архівознавстві, вступі до фаху, патентознавстві, системному аналізі інформаційних процесів, документно-інформаційних фондах, Інтернет-технологіях та ресурсах, діловодстві, аналітико-синтетичній переробці інформації тощо [2].

Зрозуміло, що нереально повністю відтворити міждисциплінарність скрізь, через те, що взаємозв'язок між дотичними до інформаційно-аналітичної роботи предметами поширюється на середовище життєдіяльності сучасної особистості, починаючи від соціально-етичної сфери й до техніко-методологічної.

На теперішньому етапі створюються фахові об'єднання аналітиків. Наслідки їх роботи стають більш доступними, а сама методика інформаційного аналізу та його наповнення зазнає суттєвих структурних змін, спричинених зростанням спеціалізації та розподілу праці. Відбувається всебічна технізація аналітичної роботи, наповнення її новітнім комп'ютерним забезпеченням та програмними продуктами.

Сьогодні в Україні триває процес активного формування інформаційної інфраструктури, яка включає в себе як традиційні бібліотечні й архівні установи, бібліографічні служби, так і новітні довідково-інформаційні осередки, заклади науково-технічної інформації, інноваційного спрямування підприємства, які займаються виробленням електронного ресурсного

забезпечення. При тому інформаційно-аналітичні підрозділи діють у складі урядових відомств, профільних міністерств, систем науково-технічної інформації, мас-медіа, бізнесових структур, політичних партій, громадських осередків. Спільними характеристиками цих служб є їх входження у конкретні галузі роботи, співпраця з низкою соціальних центрів, інституцій, організацій. Інформаційно-допоміжний характер інформаційного аналізу найбільш яскраво проявляється у процесі функціонування цих аналітичних служб. Він спрямований на інформаційне забезпечення управління певною галуззю, що традиційно регулює інформаційне середовище, покращує та направляє інформаційні потоки, допомагає збереженню сконцентрованих інформаційних ресурсів, а також інших елементів інформаційної інфраструктури, аналогічного інформаційно-допоміжного забезпечення даних служб.

У той же час, інформаційна аналітика виступає не тільки новітнім засобом організаційної структури окреслених підрозділів, головне функціональне призначення яких кардинально відрізняються від завдань, які реалізуються ними в інформаційній галузі. Перш за все, основними завданнями можна вважати: аналітичну зміну (оброблення) інформації та спосіб її структурної організації (проведення аналізу, здійснення узагальнення, робота з оброблення даних, об'єднання великих масивів інформації у вигляді баз даних та їх розповсюдження). Аналітика, застосовуючи усі резерви та можливості означених служб, активно використовує створені й запропоновані ними інформаційні продукти і послуги, насамперед ті, що стосуються ефективного за якістю та змістом перетворення інформаційних даних. За функціональним спрямуванням вона в цьому відношенні споріднена науковій (створення якісно нового знання) і управлінській (вироблення пропозицій різних варіантів прийняття управлінських рішень) роботі [23].

Задля надання низки трактувань змісту інформаційно-аналітичної діяльності та пояснення двоїстості існує потреба наголосити на її

інформаційному та аналітичному структурних елементах. Відповідно до того варто визначити головні ознаки цих складових і особливості їх виявлення у практичній сфері життя соціуму.

Розуміння інформаційно-аналітичної діяльності у контексті інформаційного підходу дає можливість визначити її як комплексного характеру інформаційну роботу, у процесі якої паралельно впроваджуються методичні прийоми науково-інформаційної діяльності, а також інформаційно-технологічні засоби. Стосовно такого варіанту розгляду інформаційно-аналітичну діяльність доцільно трактувати як неодмінну частину інформаційної діяльності, реалізацією якої займаються спеціалісти з інформаційних питань. За іншого підходу інформаційно-аналітичну діяльність можливо визначити як конкретний різновид наукової творчості, орієнтований на зростання й оптимізацію якості досліджень, що включає в себе збирання, процедури з аналізу й синтезу, збереження, інформаційний пошук матеріалів, надання інформаційних даних вченим та зацікавленим клієнтам-замовникам у належній формі та з урахуванням поставленого дедлайну. Вона включає в себе такі основні процеси, як пропоноване структурними підрозділами інформаційне забезпечення, а також надання інформаційних послуг.

Досить важливим також є аналітичний компонент інформаційно-аналітичної роботи в аспекті його представлення як сукупності процесів із творчої аналітичної діяльності, спрямованої на оцінювання інформаційних відомостей та підготовку до ухвалення ефективних керівних рішень, тобто у сенсі процесу із семантичного оброблення певних даних завдяки застосуванню способів та інструментарію проведення аналізу у вузькому розуміння, та інформаційного аналізу в загальному контексті. На завершальному етапі відбувається трансформація різнопланових даних в кінцевий інформаційний продукт, що має форму аналітичної документації. З того приводу інформаційно-аналітична діяльність виступає процесом

семантичного оброблення отриманих даних шляхом використання відповідного набору методичного інструментарію [2].

В ході вивчення змістового наповнення інформаційно-аналітичної діяльності крізь призму аналітичного напрямку функціонування трохи по іншому наголошується на інформаційно-аналітичній роботі як творчо-аналітичному процесі, спрямованому на оцінювання інформації та підготовку рішень, що доречно визначити у вигляді сукупності операцій із семантичного оброблення різнорідних інформаційних даних, головним наслідком чого виступає новостворена вторинна інформаційна продукція, тобто безпосередньо аналітичний документ. Однак, маємо зауважити, що названі частини мають відмінності, що носять кардинальний характер.

З'ясуємо розбіжності між змістовим забарвленням термінів аналітика та інформаційний аналіз, властивих їм.

Історичним засновником інформаційної аналітики традиційно називають Аристотеля, яким було закладено підґрунтя для генерації аналітичного способу мислення. Вчений запропонував застосовувати під час інтелектуальної діяльності мистецтво аналізу як розкладання цілого на частини. Сутність методу заключається у процедурі уявного чи практично-прикладного розчленування певного об'єкта розгляду на елементи і наступного дослідження кожного з них самостійно, на рівні окремої складової розібраного єдиного цілого. У такому випадку метою аналізу є відсіяти найважливіше від другорядного і перетворити складні об'єкти на спрощені [13].

Маємо зазначити, що аналітику можна розглядати як своєрідну інтеграцію когнітивних і практичних проблемних областей та аналітичних методів отримання знань. У цьому випадку аналітика сприймається як дієвий спосіб отримання нових знань про практичні проблемні аспекти управлінського процесу, а також про шляхи вирішення наявних питань за допомогою застосування аналітичних методів роботи.

При цьому аналітику не варто плутати з аналізом. Це конкретне соціальне явище, а не просто інструмент розумової роботи людини. Це складна багат шарова структура, яку можна розглядати у контексті діяльнісного, інституціонального, організаційного, пізнавального, технологічного, ціннісного підходів [13].

Як таке, поняття «аналітика» має два базових варіанти стосовно його розуміння. Це галузь діяльності, що розвивається швидкими темпами і спирається на аналітичні методи задля отримання інформаційних відомостей й застосування їх на рівні практичних потреб. У цьому сенсі аналітика виступає роботою, що генерує знання про процес розробки, ухвалення та реалізації політичних рішень і пов'язаних з ними процесів. Іншим аспектом аналітичної інтерпретації є її розуміння як сфери прикладної політичної та адміністративної науки, що послуговується різноплановими методами дослідження, обґрунтування та аргументування в ході вироблення принципів і методів попередньої розробки, визначення та реалізації державних і політичних рішень у проблемних і суспільно важливих ситуаціях.

З позиції діяльнісного підходу, аналіз можна розглядати як своєрідну роботу суб'єкта у якійсь проблемній галузі. Скажімо, аналітичну діяльність в управлінській сфері провадять переважно дві категорії суб'єктів (з урахуванням умов організаційного рівня та сфери аналізу і впровадження результатів функціонування). Перша категорія розрахована на задоволення потреб широкого спектру суб'єктів (починаючи від профільних аналітичних служб до очільників фірм, організацій). У цілому аналітична робота включає набір процесів та інтелектуальну діяльність, для яких властиве використання творчого підходу, сприяють отриманню якісно нових інформаційних даних, з'ясуванню та висвітленню й актуалізації нових аспектів проблематики, на базі чого ініціюють використання новітніх креативних способів їх розв'язання [43].

Зазвичай аналітична діяльність провадиться певним аналітичним центром чи відповідним підрозділом організації згідно з існуючою

нагальною потребою й запитом щодо вироблення різних видів профільної аналітичної продукції. Зовнішні аналітики традиційно виконують більш складну роботу, що передбачає створення й розроблення програм з урахуванням можливих ризиків, в умовах кризових явищ, а також пов'язаних з оптимізацією (модернізацією) напрямів діяльності фірми та перепрофілюванням дослідницьких робіт. У цьому процесі спільна діяльність керівника та колективу підприємства має вирішальне значення.

2.2. Формування системи інформаційно-аналітичного забезпечення управлінських кадрів в Україні

Інформаційно-аналітичне забезпечення представляє собою систему отримання, оцінювання, оброблення, зберігання та передачі інформації, створеної для ухвалення ефективних рішень на всіх рівнях системи управління.

Термін «інформаційно-аналітичне забезпечення» активно використовується в різних сферах людської діяльності. До таких галузей, де важливим є інформаційно-аналітичне забезпечення, належать державне управління, місцеве самоврядування, військова сфера, економіка, банківська справа, фінансові ринки, охорона навколишнього середовища та соціологія.

Хочу звернути увагу на те, що фундамент інформаційно-аналітичної діяльності включає два напрями наукових досліджень:

- по-перше, інформаційний аналіз як сукупність наукових знань;
- по-друге, інформаційний аналіз як сферу практики взаємозалежних відносин, тобто наукового (теоретичного) знання, що можна порівняти з базисом, який втрачає свій сенс без сфери практики [14].

Загалом інформаційно-аналітична діяльність виступає елементом інформаційно-аналітичного забезпечення. Однак ця діяльність має свою специфіку, яка визначається основними інформаційними відносинами, що підлягають аналізу, та інформаційна діяльність пов'язана з виробництвом, передачею та споживанням масової та спеціалізованої інформації. У

ширшому розумінні – це інформаційно-аналітична діяльність з аналізу інформації, яка має потенціал бути масовою (впливати на громадську свідомість). Можна сказати, що це аналіз інформації, яка має потенційну актуальність для суспільства. Це головна мета і суть цього виду діяльності.

Потрібно вточнити, що інформаційно-аналітичне забезпечення фактично є одним із видів науково-інформаційної діяльності, яка має чітко орієнтуватися на інноваційний розвиток України в умовах інтеграції на європейському просторі та глобалізаційних змін в інформаційних та економічних процесах.

Поширення інформаційних технологій та глобальна стандартизація систем масової комунікації створили глобальний інформаційний простір, що підштовхнуло світову спільноту до адаптації до сучасного інформаційного середовища, зумовивши зміну до глобального інформаційного суспільства, в якому інформація є стратегічним ресурсом, а успішна інформаційна діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування – необхідною умовою існування та розвитку держави та необхідність підвищення якості інформації.

При формуванні системи інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційної сфери в Україні варто враховувати, що інформаційне забезпечення інноваційних процесів включає такі елементи, як:

- 1) власне інформація (інформаційні масиви), яка є складовою ресурсів системи;
- 2) інституційний компонент системи, який здійснює пошук, збір, обробку, зберігання, передачу та поширення інформації;
- 3) комунікаційні канали передачі інформації (інформаційні технології, засоби зв'язку, інформаційні мережі тощо), які формують інформаційно-комунікаційну частину системи.

Ця система дозволить:

- 1) створити ефективну систему управління інформаційними ресурсами у сфері інновацій;

2) обговорити питання, пов'язані з необхідністю вдосконалення національної нормативно-правової бази у сфері науки, технологій та інноваційної діяльності;

3) розробити національні стандарти у сфері інновацій, узгодити їх зі стандартами ISO та передбачити їх інтеграцію;

4) запровадити моніторинг інформаційних ресурсів (налагодження ефективного обміну інформацією, уникнення дублювання при формуванні баз даних), управління національними інформаційними ресурсами у цій сфері, розвиток національного інтелектуального інформаційного простору та створення інфраструктури для подальшого розвитку [12].

Важливим видом науково-інформаційної діяльності є інформаційно-аналітична діяльність. Дані види діяльності виконують завдання якісного та змістовного перетворення первинної інформації і мають функціонально перетинатися з науковою та управлінською діяльністю.

Питання результативності інформаційно-аналітичного забезпечення потреб держави набуває особливого значення в умовах перехідного періоду та становлення громадянського суспільства. У такій ситуації інформація як фактор формування нового типу відносин між державою і суспільством сприяє виробленню інформаційних потоків для функціонування держави, забезпеченню зворотного зв'язку між владою і громадянами та створенню умов для успішного розвитку.

З цією метою на національному та місцевому рівнях створюються інформаційно-аналітичні служби, а саме:

- 1) інформаційні департаменти;
- 2) інформаційно-аналітичні управління;
- 3) прес-служби;
- 4) прес-центри;
- 5) відділи та центри зі зв'язків з громадськістю;
- 6) прес-офіси, прес-секретарі, прес-офіцери та пов'язаний з ними персонал) [2].

Вказані підрозділи мають за головні обов'язки збирати, аналізувати, обробляти та оперативно надавати інформацію.

Найбільшими центрами інформаційно-аналітичної підтримки керівництва держави, уряду, законодавчої влади та регіональних лідерів є: Головне управління політичної інформації Адміністрації Президента України та Рада політичної інформації України; Рада політичної інформації, яка підпорядковується безпосередньо Президенту України; Міжвідомча комісія з питань політичної інформації та інформаційної безпеки, яка на пряму підпорядковується Міністерству національної безпеки; та Рада національної безпеки і оборони України тощо.

Останніми роками адміністративні органи зіткнулися зі значним збільшенням обсягу використовуваної інформації та контрольованого документообігу, а також зі зростанням загального адміністративного навантаження. З іншого боку, кількість документів, які потрібно створити, та обсяг інформації, яку потрібно зібрати, може бути набагато більшим, ніж потрібно для процесу управління. Разом з тим, відчувається брак аналітичної інформації, яка б дозволяла виявляти нові тенденції в управлінських відносинах, розв'язувати протиріччя та сприяти прийняттю максимально ефективного управлінського рішення.

У сучасному суспільстві аналітична інформація є стратегічним національним ресурсом і відіграє все більш важливу роль в адміністративних системах. Суспільство фактично перерозподіляє владу від традиційних структур до центрів управління інформаційними потоками. Наукові дослідження показують, що рівень інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади має значний вплив на економічний розвиток і політичну ситуацію в країні [11].

Органи державної влади повинні постійно збирати широкий спектр аналітичної інформації про місцеве життя, щоб оцінювати і задовольняти актуальні поточні та потенційні майбутні потреби. Збір інформації - це

складний процес, що базується як на традиційних, так і на нетрадиційних методах.

Розгляд стану розробки, впровадження та функціонування інформаційно-аналітичних систем для державного управління в Україні свідчить про те, що за останні роки зроблено значні зусилля щодо впровадження інформаційних технологій. Майже всі органи державного управління сьогодні використовують персональні комп'ютери зі стандартизованим набором програмних продуктів для забезпечення інформаційної підтримки своєї роботи. Більшість органів державного управління використовують локальні обчислювальні мережі.

Наявність достовірної та актуальної інформації та ефективного використання дієвих методів її збору, аналізу та надання є основою успішної управлінської діяльності та передумовою прийняття ефективних управлінських рішень. Інформаційно-аналітична діяльність у державному управлінні потребує подальшої спеціалізованої роботи і включає в себе широкий спектр видів, форм і методів інформаційної діяльності зі збору, зберігання, обробки та аналізу даних на основі інформаційних технологій.

Крім того, необхідно також оцінювати та прогнозувати поточний і майбутній стан регіональних інформаційних політик, а також розробляти можливі варіанти прийняття управлінських рішень у сфері розвитку регіональних інформаційних політик. Для вирішення цих питань державні органи інформаційно-аналітичного забезпечення повинні:

- 1) систематично здійснювати моніторинг управління станом інформаційної політики;
- 2) надавати рекомендації щодо вдосконалення інформаційної політики та якості її реалізації [30].

Сучасний стан інформаційно-аналітичного забезпечення керівної ланки перебуває на стадії становлення і стикається з серйозними труднощами через відсутність достатньої кількості компетентних експертів та чітко структурованої методологічної бази для проведення аналітичних досліджень.

Тому з метою підвищення рівня інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності управлінців необхідно: розробити загальнонаукову концепцію адміністративного аналізу та окреслити його структуру, функції та напрями розвитку.

Висновки до розділу 2

Таким чином, інформаційно-аналітична діяльність є важливою сферою роботи з інформацією. Це спеціалізована галузь, яка передусім пов'язана з ідентифікацією, обробкою, зберіганням і поширенням знань у сферах управління, політики та економіки.

Специфіка інформаційно-аналітичної діяльності заключається у відповідному наданні управлінцю актуальної й потрібної аналітичної інформації з метою ухвалення ним оптимального та ефективного управлінського рішення в умовах гіпотетичних кризових загроз і можливих ризиків. При тому аналіз є суспільним явищем, що швидко розвивається і характеризується певними закономірностями. Велику роль відіграє сьогодні інституціоналізація аналітичної роботи як розповсюджений вид соціально-економічної діяльності, що ґрунтується на ціннісних орієнтирах соціуму.

Інформаційно-аналітичне забезпечення є системою з одержання, оцінки, опрацювання, збереження та подальшого передання інформаційних даних з метою прийняття найбільш оптимального управлінського рішення на всіх управлінських ланках.

РОЗДІЛ 3. ВИВЧЕННЯ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО-ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ

3.1. Аналіз діяльності інформаційно-аналітичних служб органів державної влади України

Для розгляду даного проблемного аспекту потрібно надати визначення поняття «інформаційно-аналітична служба». Під нею маємо на увазі спеціальний підрозділ компанії, який займається розробкою принципів та методів інформаційно-аналітичної діяльності.

Наразі в нашій державі існує низка аналітичних служб (на підставі статистичних даних УкрІНТЕІ, нараховується сьогодні близько 70 діючих аналітичних сервісів). Головними їх послугами окреслюються:

- 1) обробка та аналітичне узагальнення результатів проведених соціологічних досліджень;
- 2) проведення моніторингу засобів масової інформації;
- 3) розробка та написання матеріалів довідкового та прогнозного характеру.

Проте робота названих інформаційно-аналітичних служб на даний момент практично не узгоджена та належно не скоординована. Незрозумілі кінцеві адресати даної продукції, та не відпрацьований навіть сам механізм щодо її одержання. Неможливо навіть визнати їх існування, оскільки вони не є частиною офіційно відкритих документно-комунікаційних систем держави, на підставі чого суттєво ускладнений сам доступ до таких матеріалів [44].

Важливою ланкою системи інформаційно-аналітичного забезпечення є діяльність відповідних служб органів державного управління.

Дослідження їх роботи дозволяє виокремити такі найбільші центри інформаційного забезпечення уряду, органів законодавчої влади та регіонів:

- 1) аналітичні служби Секретаріату Президента України, Кабінету Міністрів України та Верховної Ради України;

2) інститути вироблення аналітичної інформації (Національний інститут стратегічних досліджень, Український центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова);

3) мережа служб інформаційно-аналітичного забезпечення та обслуговування державних установ [41];

4) служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (підрозділ у складі Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського, започаткований у 1992 році задля для упровадження масовий обіг різних документів з установи, моніторингу й обробки великих потоків інформації а також покращення інформаційно-аналітичного сервісу для обслуговування суспільних інституцій держави).

У свою чергу, КабМін України має у власному складі такі інформаційно-аналітичні служби, як:

1) Функціональний відділ прогнозного аналізу соціально-економічного розвитку Секретаріату Прем'єр-міністра (структурно містить підрозділи аналізу та прогнозування, а також з підготовки інформаційно-аналітичної документації).

2) Управлінський департамент з питань діяльності регіональних державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування (включає відділ з питань підготовки нормативно-правових актів та інформаційно-аналітичної діяльності);

3) Департамент взаємозв'язків з комітетами Верховної Ради України й Комітетом щодо проблем громадсько-політичної діяльності (вміщує підрозділ організації взаємодії з громадсько-політичними організаціями, а також сектор інформаційно-аналітичної й прогнозової роботи) [41].

В інформаційно-аналітичній діяльності особливого значення набувають систематичне виявлення та аналіз різноманітних проблем, що мають місце під час основної діяльності споживачів інформації, а також прогнозування тенденцій розвитку. Часте використання різних аналітичних методів обробки інформації, таких як власне аналіз інформації, аналіз наявних інформаційних

ресурсів, аналіз ситуації та контент-аналіз, дає можливість зосередитись на прогностичній діяльності та з'ясувати тенденції й закономірності можливого розвитку ситуації.

Прогнозування ситуацій вимагає узагальнення та оцінки інформації, тобто методів узагальнення, абстрагування та моделювання. У деяких випадках для підготовки інформаційно-аналітичних документів необхідно попередньо проводити незалежні соціологічні, статистичні та маркетингові дослідження.

Працівники інформаційно-аналітичної служби державних органів влади з метою провадження елементарних операцій з оброблення інформаційних даних використовують певний набір інтелектуальних засобів. Спробуємо виокремити найбільш типові з них:

1) здійснення робіт з прогнозування (реалізація багатопланових розрахунків при формуванні прогнозів й тенденцій перспективного розвитку соціально-економічної та політичної сфери);

2) моделювання структури управління за різними критеріями та параметрами задля вибору найбільш оптимально ефективної для надання інформації управлінським підрозділам;

3) спостереження за станом об'єкта управління з усіх боків та своєчасне і повне виконання розпоряджень керівництва;

4) проведення облікових робіт – збирання і систематична обробка одночасно всієї реальної (разом з довідковою, плановою, нормативною та іншою) достовірної інформації про наявність і рух ресурсів, а також про умови, процеси і явища, що відбуваються в галузі державного управління;

5) порівняння показників, що характеризують окремі операції або процеси; виявлення відхилень від встановлених параметрів та погрешностей, з'ясування їх причин та факторів впливу;

6) підготовка звітності – формування на базі первинної інформації зведених показників шляхом застосування створених каналів зв'язку.

Слід зазначити, що за результатами опрацювання первинних документів інформаційно-аналітичні підрозділи служб органів державної влади готують наступні аналітичні документи:

- аналітичні огляди (являють собою деталізовану розповідь, у якій надається узагальнена характеристика конкретної проблеми на базі інформаційних відомостей, одержаних з різних першоджерел);

- аналітичні доповіді (ґрунтується на великій кількості документів, містить виклад конкретних питань, висновків, пропозицій, та призначений для усного відтворення). Інформаційно-аналітична доповідь передбачає не лише перерахування параметрів проблеми та формулювання пов'язаних з ними висновків, але й висловлення пропозицій щодо можливих шляхів її вирішення. Цей вид аналітичного документа має найбільш складну структуру, що обов'язково має ураховувати такі елементи, як висновок на базі стислого викладу отриманих результатів, а також рекомендацій;

- аналітичні записки (включають деталізований аналіз обраної проблематики, висновки, а також, за необхідності, практичні рекомендації [2];

- аналітичні статті (вміщує аналіз діяльності об'єкта моніторингу. Вказаний документ відрізняється значною кількістю фактів, що аналізуються, та визначає їх взаємозв'язки. Стаття, з одного боку, в ідеалі має бути доступна для розуміння широкому колу читачів, а з іншого – становити інтерес для фахівців досліджуваної галузі. Структурно документ формують такі елементи, як вступ (передбачає обґрунтування теми, постановку проблеми), основна частина (містить перелік фактів з їх подальшим аналізом на базі доведення чи спростування висунутих гіпотез), висновки) [15];

- аналітичні довідки (включають результати досліджень, реалізованих в управлінській сфері). Готується задля викладу проблеми та формулювання теоретично узагальнених висновків. За структурою містить такі частини: анотацію, зміст, вступ, основну частину, висновки, підпис, програму);

– аналітичні підсумки та прогнози (документи, що базується на ретроспективному аналізі першоджерел й ураховують результати аналізу інформації, яка відбиває усі особливості змін стану структури й параметрів об'єкта дослідження задля встановлення основних тенденцій його розвитку з урахуванням подальших прогнозів);

– аналітичні та інформаційні звіти (це деталізований опис дослідження певного питання по закінченні конкретного попередньо запланованого етапу роботи). Має такі характерні елементи: титул; зміст; вступ; основна частина з аналітичною та проектною частинами; висновок; список використаних джерел; додаток [24].

За результатами аналізу проблематики інформаційно-аналітичних документів можемо зробити висновок, що вона зумовлена тими нагальними й кардинальними питаннями, які вирішуються на урядовому рівні.

Вона також обґрунтована постійними вимогами, що продиктовані необхідністю багатоаспектної обізнаності щодо стану соціально-економічної, політичної сфер, а також процесів у духовному просторі українського суспільства.

Варто зауважити, що окреме місце у системі Секретаріату Верховної Ради посідає служба науково-аналітичного управління. Вона провадить автономні системного характеру дослідження на базі щорічної програми НДР, а також вивчає аспекти питання державотворення на замовлення різноманітних комітетів та депутатів.

У свою чергу підрозділи економічного аналізу, секторальної та регіональної політики; аналіз бюджетної, фіскальної та монетарної політики; аналізу соціальних процесів та гуманітарної політики реалізують дослідження за такими проблемними блоками:

– підготовка різних науково-інформаційних, аналітичних та аналітичних доповідей з широкого кола соціально-економічних, гуманітарно-політичних аспектів;

- розроблення пропозицій аналітичних та фахових оцінок, висновків, аналітичних оглядів та довідок у напрямках, що стосуються популярних, а також поточних законодавчих ініціатив в соціально-економічній галузі, законопроектних документів, наданих на опрацювання до Верховної Ради;
- застосування та впровадження найкращого узагальненого зарубіжного досвіду законотворчості інших країн щодо нормативно-правового забезпечення національних трансформаційних процесів та соціально-економічних змін в умовах формування ринкової економіки;
- провадження систематичного моніторингу стосовно соціально-економічної ситуації в країні;
- складання за наслідками попередніх моніторингів щомісячних аналітичного типу інформаційно-статистичних вторинних документів, які стосуються результатів економічного розвитку держави [14].

Потрібно наголосити на тому, що до складу центральних органів виконавчої влади України також частково входять аналітичні відділи з питань проваджуваної ними державної політики.

Наприклад, скажімо у Міністерстві аграрної політики України створений та ефективно працює Департамент стратегії аграрного та економічного розвитку країни. Структурною частиною Міністерства економіки України виступає подібного роду Департамент економічної стратегії. Крім того, Міністерство освіти і науки України вміщує у власному складі самостійні підструктурні одиниці з питань прогнозування, моніторингу та формування політики у сферах науки та освіти. Нарешті, у відомстві Міністерства праці та соціальної політики функціонує Департамент стратегії соціального розвитку та інші підрозділи.

Між тим, у складі Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва успішно працюють аж 6 служб аналітичного напрямку, а саме:

- підрозділи, що забезпечують організаційну та аналітичну підтримку роботи вищого керівництва;

- експертне управління з питань опрацювання нормативно-правових/регуляторних актів;
- департамент з питань методологічного забезпечення реалізації регуляторної політичної стратегії;
- департамент проблем системного аналізу факторів розвитку підприємницької діяльності;
- відділ аналізу впливу адміністрування податків на сферу підприємництва та соціальний захист;
- відділ моніторингу підприємницького сектору [14].

Проте зазначимо, що у державних комітетах України така аналітична робота не є поширеною і являється винятковою. На рівні обласних держадміністрацій діють також певні департаменти з проблем провадження внутрішньополітичної роботи, що виконують функції по наданню інформаційно-аналітичних послуг для ефективної реалізації внутрішніх напрямів політики та відповідного інформаційно-аналітичного супроводу пропозицій вищих органів влади.

3.2. Шляхи оптимізації роботи служб інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади

Перед тим, як визначити шляхи вдосконалення роботи служб інформаційно-аналітичного забезпечення в Україні, окреслимо сучасні проблеми, що існують та є актуальними для цієї галузі:

1) Протиріччя між чинною системою оцінки результатів діяльності та зміною пріоритетів соціуму підриває ефективність існуючих механізмів мотивації та стимулювання працівників. Це пов'язано з відсутністю об'єктивних критеріїв і методик оцінки внеску особистості у створення продуктів знань та ігноруванням використання систем оцінки, які працюють одночасно в матеріальній і духовній сфері.

2) Існує протиріччя між новітніми планами організації інформаційного обміну та зростаючою потребою у зборі додаткових джерел інформації та

даних з різним ефектом для аналізу ситуації, і це протиріччя загострюється зменшенням кількості доступних первинних джерел інформації.

3) Протиріччя між принципами довідкового апарату та організації інформаційного забезпечення (накопичення та поширення даних) і необхідністю швидкого доступу до першоджерел інформації, як поточної, так і минулих періодів;

4) Домінування жорстких схем сегментації розвідувального контуру, успадкованих від закритих розвідувальних відомств (розвідка, контррозвідка тощо), які складають ринок розвідувальних послуг. Таким чином, виникає конфлікт між існуючою схемою взаємодії між окремими суб'єктами служби захисту інформації та необхідністю організації умов для циркуляції інформації.

5) Протиріччя між існуючою схемою реалізації завдань інформаційно-аналітичної діяльності та необхідністю оперативного формування окремих інформаційних завдань. Під час виконання замовлення конфігурація цілей дослідження залишається незмінною, зворотний зв'язок із замовником відсутній, а рівень інтеграції із замовником незадовільний. Як наслідок, отриманий інформаційний продукт не відповідає мінливим потребам замовника.

6) Недосконалість системи підготовки спеціалістів у сфері ІАД. Незважаючи на зростаючий попит на компетентних аналітиків з боку державних органів різних рівнів, система підготовки аналітиків у національному масштабі є вкрай нерозвиненою. У більшості випадків навчальні програми є або застарілими і не відповідають сучасним вимогам, або відірваними від реалій практики проведення аналітики;

7) Більшість служб, які можуть здійснювати інформаційно-аналітичну роботу в інтересах держави та організовувати інформаційну підтримку вітчизняного бізнесу (наприклад, у зовнішньоекономічній сфері), на жаль, перебувають поза ринком інформаційних послуг (наприклад, у США такі відносини законодавчо закріплені та врегульовані). В Україні ж потенціал

такої співпраці є дуже високим, хоча такі відносини мають досить сумнівний правовий статус [1].

Основною проблемою урядового інформування в Україні є не брак коштів на впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, а проблема їх ефективного використання. Хоча проекти електронного урядування в Україні певною мірою реалізуються, слід зазначити, що більшість веб-сайтів центральних та місцевих органів влади використовують режим інформування та односторонньої взаємодії, тоді як режим двостороннього інтелектуального діалогу та транзакцій все ще відсутній.

Загалом, сучасний стан інформаційно-аналітичної діяльності органів публічної влади в Україні характеризується:

- 1) повільною технологізацією управлінських процесів відповідно до поточних потреб державного управління та сучасного рівня розвитку інформаційних технологій;
- 2) недостатньо розвиненими прямими та зворотними інформаційними зв'язками між «публічною владою», органами державної влади та органами місцевого самоврядування і громадськістю й різноманітними недержавними засобами масової інформації.

У розвинених країнах еволюції інформаційного суспільства сприяє співпраця із зацікавленими сторонами та створення міжвідомчих організацій з питань інформаційного суспільства, офісів електронного урядування та центральних інформаційних офісів. В Україні наразі відсутня достатня інституційна підтримка розвитку інформаційного суспільства.

Розвиток інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади, що є одним з ключових напрямів інформатизації суспільства, також перебуває в хаотичному стані через відсутність чіткої та виваженої національної стратегії в цій сфері [30]. Діяльність Департаменту зв'язку та інформатизації Міністерства транспорту та зв'язку України та Спеціальної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України спрямована на вирішення технічних проблем, пов'язаних з інформаційною діяльністю

органів влади, але частина центральних органів виконавчої влади виконує функцію інтеграції та підвищення якості існуючих інформаційно-аналітичних систем державних органів та органів місцевого самоврядування.

У нашій державі також існує низка факторів, які суттєво перешкоджають розвиткові інформаційно-аналітичної діяльності в органах державної влади. Серед них варто назвати наступні:

- недостовірність й часто-густо неперевіреність інформаційних даних, використовуваних органами державної влади, спричинені браком належних ресурсів для їх отримання та відсутністю координації роботи органів;

- наявність обмежувальних чинників щодо реального часу, встановленого для прийняття управлінських рішень не дивлячись на рівень складнощів розв'язуваних проблем та масштабів інформаційних відомостей, що підлягають обробленню;

- багатоаспектність в ході прийняття ефективних управлінських рішень фактично на усіх щаблях органів державної влади;

- недостатність та низький рівень культури розуміння підготовки та застосування інформаційно-аналітичних документів з аспектів функціонування владних структур держави [30].

Інтегровані інформаційно-аналітичні системи повинні закласти необхідні підвалини для усунення деструктивного впливу вказаних вище причин і забезпечення результативної діяльності органів державної влади через сприяння розвитку інформаційно-аналітичних систем підрозділів державної влади та впровадження елементів, що поєднують їх роботу, як от: інформаційно-комунікаційного середовища, автоматизованих систем електронного документообігу інтегрованого типу, інтегрованих систем управління наявними інформаційно-аналітичними ресурсами й центру систем управління розподіленими аналітичними технологіями [16].

Основними завданнями, що стоять сьогодні перед інформаційно-аналітичними службами нашої країни, зокрема, Службою інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади, є розробка та

впровадження системи аналізу, синтезу та опрацювання української наукової літератури, яка зобов'язана сприяти:

– створенню єдиної системи спільного реферативного опрацювання вітчизняної документації, накопичення та збереження результатів обробки в національній базі даних і надання послуг з інтерактивного доступу до них для користувачів даної системи та інших споживачів інформації;

– скороченню фінансових витрат, трудових і матеріальних ресурсів шляхом зняття повтору операцій у процесі оброблення матеріалів, створення і функціонування загальнодоступних інтерактивних баз даних та інших бібліотечно-інформаційних продуктів, включаючи комплекти науково-інформаційних видань, складання матеріалів для огляду, аналізу та прогнозу певних ситуацій;

– започаткування великих телекомунікаційних центрів на основі Інтернет-технологій з метою пропонування вільного доступу до світових баз даних для запровадження обміну реферативною інформацією та її застосування [41].

Для того, щоб зробити інформаційно-аналітичну діяльність більш результативною, необхідно, на нашу думку:

1) впровадити сучасні комп'ютерні та інформаційні технології для обробки інформації та надання функціональних загальнокорпоративних сервісів для автоматизації повсякденних операцій;

2) ввести технології для моніторингу інформації в соціальних мережах;

3) уточнити обов'язки співробітників різних підрозділів та всередині самої інформаційно-аналітичної служби;

4) покращити обмін інформацією всередині підрозділу;

5) належним чином захистити інформаційні потоки компанії;

6) підвищити рівень професійної підготовки фахівців з інформаційної аналітики [46].

З огляду на широке коло питань та обмеженість ресурсів, неможливо мати експертів з високим ступенем компетентності в усіх сферах. Тому важливо, щоб керівні органи мали у своєму розпорядженні список зовнішніх експертів у різних галузях. Це означає, що в структурі органу влади має бути особа або організація, що відповідатиме за:

- формулювання завдань, які потребують експертизи;
- організацію аналітичної роботи;
- відбір і координацію експертів;
- впровадження експертних процедур і методик та представлення результатів особам, які приймають рішення.

Для підняття продуктивності аналітичних та інформаційно-технологічних послуг необхідні скоординовані рішення як на міжрегіональному, так і на загальнодержавному рівні. Також важливим залишається подальший розвиток та координація використання регіональних та державних інформаційно-комунікаційних систем, які вже є частиною єдиного інформаційно-аналітичного простору органів державної влади. Всі ці проблеми можуть бути вирішені лише спільними зусиллями органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Висновки до розділу 3

За результатами дослідження системи інформаційно-аналітичного забезпечення функціонування органів державної влади України можна зробити висновок, що вона є надзвичайно важливою складовою їх роботи. Відповідно до поставлених у цій галузі завдань в Україні функціонують потужні центри інформаційного забезпечення урядових структур, органів законодавчої влади та місцевого самоврядування. У складі Кабінету Міністрів України також діють інформаційно-аналітичні служби, які займаються збором, аналізом та поширенням інформації, необхідної для прийняття рішень та реалізації державної політики.

Наслідки вивчення системи інформаційно-аналітичного забезпечення свідчать про те, що вона має значний потенціал. Водночас нами виявлено недоліки, які потребують уваги. Це, зокрема, наявність правового хаосу, невизначеність ряду термінів у сфері інформаційно-аналітичної діяльності, неузгодженість та погана скоординованість роботи інформаційно-аналітичних служб.

В цілому розвиток системи інформаційно-аналітичного забезпечення має велике значення для ефективної діяльності органів державної влади України та досягнення стратегічних цілей. Подальші дослідження та вдосконалення системи є необхідними для забезпечення сталого розвитку країни.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження відповідно до поставлених завдань зроблено наступні висновки:

1) Здійснено вивчення стану розробленості питання організації інформаційно-аналітичного забезпечення в Україні. У цілому до розгляду вказаної тематики зверталися документознавці, правознавці, політологи, спеціалісти у галузі державного управління, економісти тощо. Отримані результати дозволяють підсумувати, що ця проблема достатньо повно розкрита у вітчизняній науковій думці. Більша частина наукових статей, тез та монографій присвячена різним аспектам інформаційно-аналітичного забезпечення та надання інформаційних послуг у галузі державного управління.

2) На основі дослідження законодавчо-правової бази встановлено, що у цілому її можна вважати достатньою. Проблемні аспекти питання організації інформаційно-аналітичного забезпечення в Україні переважно регулюються законами «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації» та іншими актами. Але, наряду з тим, ряд положень законів частково застаріли і тому вітчизняна законодавча база потребує оновлення та розширення. В інформаційно-аналітичній галузі мають місце правовий хаос, невизначеність цілого ряду термінів, багатозначність їх розуміння та інші недоліки. Тому існуюча законодавчо-правова база передбачає доопрацювання та має бути вдосконалена з урахуванням потреб сучасного розвитку країни.

3) У процесі розгляду інформаційно-аналітичної діяльності з'ясовано, що особливості аналітики як науки більшою мірою стосуються методологічних, раціональних і технічних аспектів роботи, спрямованої на вирішення управлінських проблем і синтез якісно нових знань, що допомагає конкретизувати зміст самого терміна «аналітика». Її можна визначити як інтегровану сукупність методологічних, організаційних і технічних принципів, які регулюють індивідуальну і колективну пізнавальну діяльність,

спрямовану на підвищення якості обробки інформації для отримання і синтезу нових знань. Отже, аналітика, поперед усе, це основа розумової, логічної і пізнавальної діяльності, спрямована на вирішення та розв'язання завдань практичного рівня, на основі якої можна передбачити й спрогнозувати майбутній стан аналізованого об'єкта.

4) Розкрито основні тенденції формування системи інформаційно-аналітичного забезпечення управлінських кадрів в Україні. Конкретизовано, що інформаційно-аналітичне забезпечення тісно пов'язане з моніторингом як ще одним видом інформаційного забезпечення в системі управління, роль якого полягає в наданні аналітичних рекомендацій для прийняття ефективних рішень в державному управлінні. На сьогодні актуальним є визначення інших видів інформаційного забезпечення в адміністративній системі та механізмів їх реалізації з метою покращення національної інформаційної політики та процесу формування інформаційної інфраструктури суспільства.

5) Здійснено аналіз роботи інформаційно-аналітичних служб органів державної влади України. Результати дослідження дозволили виокремити найбільші центри інформаційного забезпечення уряду, органів законодавчої влади та регіонів. Нами встановлено, що означені підрозділи сприяють інформаційному забезпеченню структур державної влади шляхом підготовки науково-інформаційних, аналітичних та аналітичних доповідей; пропозицій, аналітичних та фахових оцінок, висновків, в соціально-економічній сфері на базі законопроектних матеріалів; узагальнення передового досвіду з питань законотворення; здійснення постійного моніторингу соціально-економічного стану держави; складання щомісячних аналітичних матеріалів за результатами моніторингу тощо.

6) Визначено існуючі проблеми у роботі служб інформаційно-аналітичного забезпечення владних структур держави. Встановлено, що найбільшими перешкодами для розвитку інформаційно-аналітичної діяльності в органах державної влади на сьогодні є: недостовірність

інформаційних даних; відсутність ресурсів для одержання перевіреної інформації; нескоординованість роботи інформаційно-аналітичних підрозділів; брак часу для прийняття управлінських рішень незалежно від ступеня складності проблеми; багатоаспектність в ході прийняття ефективних управлінських рішень на всіх рівнях влади; недостатність культури щодо розуміння важливості підготовки та використання інформаційно-аналітичних документів матеріалів.

7) Окреслено можливі шляхи оптимізації та підвищення результативності роботи служб інформаційно-аналітичного забезпечення. Для цього потрібно: впровадити сучасні комп'ютерні та інформаційні технології для обробки інформації та функціонально-корпоративні сервіси для автоматизації повсякденних операцій; ввести технології для моніторингу інформації в соціальних мережах; конкретизувати обов'язки працівників інформаційно-аналітичної служби; поліпшити обмін інформацією всередині інформаційно-аналітичних підрозділів; надійно захистити інформаційні потоки відповідних служб; підвищити якісний рівень професійної підготовки інформаційних аналітиків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Березняк Н.В. Проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційної діяльності. Наука, технології, інновації. 2018. № 1. С. 37–42.
2. Варенко В.М. Інформаційно-аналітична діяльність: навч. посіб. Київ, 2014. 417 с.
3. Варенко В. М. Інформаційно-аналітичні технології прийняття ефективних управлінських рішень. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2014. № 3. С. 62- 65.
4. Вировий С.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Ефективність державного управління. 2014. № 39. С. 201-206.
5. Гиляровский Р., Минкина В. Справочник информационного работника. Санкт-Петербург: Профессия, 2005. 552 с.
6. Горовий В.М. Роль інформаційно-аналітичних служб у поширенні наукових знань. URL: http://mndc.nai.au.kiev.ua/Gurnal/4text/4_18.htm/
7. Дегтяр А. Організаційне забезпечення інформаційно-аналітичного обслуговування органів державної влади в процесі прийняття і реалізації державно-управлінських рішень. Статистика України. 2003. № 2. С.36-39.
8. Демкова М., Фігель М. Інформація як основа інформаційного суспільства: поняття та правове регулювання. Інформаційне суспільство. Шлях України. Бібліотека інформаційного суспільства. Київ: Відродження та ПРООН, 2004. С. 150-163.
9. Денисенко М.П., Колос І.В. Інформаційне забезпечення ефективного управління підприємством. Економіка та держава. 2006. № 7. С. 19-24.
10. Дубас О.П. Інформаційний розвиток сучасної України у світовому контексті. Київ: Генеза, 2004. 276 с.

11. Дяченко Н.П. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Публічне адміністрування: теорія та практика. 2013. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2013_2_14.

12. Завербний А. С., Ноджак Л. С., Міщанчук С. Інформаційно-аналітичне забезпечення інноваційного розвитку економіки України за євроінтеграційних умов. Економіка та суспільство. 2021. № 33. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/866/831>

13. Захарова І.В., Філіпова Л.Я. Основи інформаційно-аналітичної діяльності: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 335 с.

14. Кальниш Ю.Г. Інституціональні особливості аналітичного супроводу процесів вироблення та реалізації державної політики в сучасній Україні. Вісник НАДУ. 2006. № 2. С. 37-43.

15. Коваль Р.А. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів влади: дис. ... канд. наук із держ. управління: 25.00.02. Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2008. 207 с.

16. Концепція формування та функціонування інтегрованої інформаційно-аналітичної системи органів державної влади та органів місцевого самоврядування. URL: <http://www.stc.gov.ua>

17. Костенко О. Інформаційно-аналітичний процес в управлінні Економічний часопис. XXI. 2013. С. 89-91.

18. Кузнець Л. Ф. Алгоритм інформаційного забезпечення вищої ланки державного керівництва. Актуальні проблеми економіки. 2005. № 10. С. 150-156.

19. Кузняка Т. В. Сутність, завдання і місце інформаційно-аналітичної діяльності в сучасному державному управлінні. Теорія та практика державного управління : збірник наук. праць. Харків, 2014. (№1). С. 37-46.

20. Кулицький С. П. Основи організації інформаційної діяльності у сфері управління : навч. посіб. Київ: МАУП, 2002. 224 с.
21. Лавріненко В. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної влади. Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. 2003. № 3. С. 502-514.
22. Ліпкан В., Череповський К. Інкорпорація інформаційного законодавства України : монографія. Київ : ФОРМ О. С. Ліпкан, 2014. 408 с.
23. Мандзюк О.А. Нормативно-правове забезпечення аналітичної діяльності. 2018. URL: <https://goal-int.org/normativno-pravove-zabezpechennya-analitichnoyi-diyalnosti>
24. Мандзюк О. Поняття та зміст аналітичної діяльності. Інформаційне право. 2017. №10. С.171-176.
25. Нестеров А.К. Информационно-аналитическое обеспечение. Образовательная энциклопедия. URL: <https://odiplom.ru/informacionno-analiticheskoe-obespechenie.html>
26. Палій С. Інформаційно-аналітична діяльність у контексті розвитку інформаційного суспільства. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2022. № 3. С. 76-80.
27. Пархоменко В. Д. Інформаційно-аналітична діяльність: проблеми і перспективи. НТІ. 2000. № 1. С. 2-5.
28. Пархоменко О. В. Інформаційно-аналітичне забезпечення процесу прийняття рішень в системі науково-технічної інформації : дис... канд. екон. наук: 08.02.02. Київ: УкрІНТЕІ, 2006. 211 с.
29. Присяжна Л. Функціональний аналіз моделей комунікації для інформаційного забезпечення органів державної влади. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського. 2008. Вип. 21. С. 211–217.
30. Пугач А. О. Сутність процесу інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної виконавчої влади в Україні. Державне

управління: удосконалення та розвиток. 2010. № 8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2010_8_6.

31. Пуцентейло П., Гуменюк О. Інформаційне забезпечення аналітичної діяльності в управлінні підприємством. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. Міжнародний науковий журнал. 2019. №1-2. 2019. С.74-82.

32. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.

33. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>

34. Саричев Ю.О. Інформаційно-аналітичне забезпечення як вид інформаційного забезпечення в системі державного управління. Вісник НАДУ при Президентіві України. Серія «Державне управління». 2017. № 3. С. 120-126.

35. Сілкова Г.В. Інформаційно-аналітична діяльність у структурі інформаційної діяльності. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2007. №4. С. 37-44.

36. Сілкова Г.В. Інформаційно-аналітична діяльність як напрям інформаційної діяльності. Вісник Книжкової палати. 1999. №3. С. 15-16.

37. Сілкова Г.В. Інформаційно-аналітичні дослідження в структурі інформаційних ресурсів. Вісник Книжкової палати. 2001. №2. С. 14-15.

38. Сілкова Г.В. Інформаційно-аналітичні дослідження як особливий аспект інформаційної діяльності. Українська культура: минуле, сучасне та шляхи розвитку: Міжвуз. зб. наук. праць. Київ, 1997. Вип. 2. С. 188-193.

39. Синявский В.К. Основные аспекты информационно-аналитического обеспечения органов военного управления. Наука и военная безопасность. 2007. № 2. С. 21-24.

40. Скребець Р. Інформаційне забезпечення органів державної влади України: проблеми та перспективи. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2007. № 2. С. 46-52.
41. Сорока М.Б. Національна система реферування української наукової літератури. Київ: НБУВ, 2002. 209 с.
42. Сурмін Ю. П. Аналітика державного управління: сутність і тенденції розвитку. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DUTP/2007-1/txts/06sypdsv.htm>
43. Сурмін Ю.П. Аналітична діяльність: Посібник для аналітика неприбуткової організації. Київ: Центр інновацій та розвитку, 2002. 96 с.
44. Телешун С.О., Баронін А.С. Політична аналітика, прогнозування та політичні консультації. Київ: Вид. А.В. ПАЛИВОДА, 2001. 112 с.
45. Титаренко О. Р., Саух Ю. П. Інформаційно-аналітичне та експертно-консультативне забезпечення діяльності органів державного управління у сучасних умовах. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2013. № 12. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=664>
46. Філіпова Л. Я., Захарова В. І. Аналітична складова інформаційної діяльності: уточнення сутності, ознак і процесів Харківської державної академії культури. Вісник ХДАК. 2009. (№ 28). С. 44-52.
47. Черепін Ю. Інформаційна модель регіону як основа побудови системи інформаційно-аналітичного забезпечення місцевих органів виконавчої влади. Актуальні проблеми економіки. 2003. № 12. С.179-195.
48. Чукут С. Сутність електронного уряду та принципи його організації. Вісник Української академії державного управління при Президентові України. 2003. № 2. С. 429-433.
49. Шапошников К. С. Роль і значення інформаційно-аналітичного забезпечення в системі регіонального менеджменту. Інфраструктура ринку. 2019. Вип. 29. С. 373-378.

50. Яременко О. Функції української держави в інформаційній сфері: поняття та класифікація. Підприємництво, господарство і право. 2005. № 6. С 109-112.

51. Яценко О. М. Укладання інформаційно-аналітичних документів: методичні рекомендації. Київ, 2010. 78 с.

52. Яценко Л.Є. Інформаційно-аналітична діяльність: основи теорії. Конспект лекцій. Одеса: ОНПУ, 2014. 79 с.